

АРМІЯ INFORM

дайджест

**ЗБІЛЬШЕНО ПЕРЕЛІК
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ,
які отримують додаткову
винагороду**

4 стор.

ДАЙДЖЕСТ
ІНФОРМАЦІЙНОГО
АГЕНТСТВА
**АРМІЯ
INFORM**

Адреса:
м. Київ,
вул. Князів Острозьких,
буд. 45/1, корп. 33.

armyinform.com.ua

press@armyinform.com.ua

[@army_inform](https://fb.com/armyainform)

[@army_inform](https://twitter.com/army_inform)

[@armyinformcomua](https://armyinform.com.ua)

+38 (044) 285-70-33

Начальник
Інформаційного агентства
Віталій САРАНЦЕВ

Віддруковано
ТОВ «МЕГА-ПОЛІГРАФ»,
вул. Марка Вовчка, 12/14,
м. Київ, 04073.

Зам. № _____
Наклад: 35 000 прим.

Зміст

Збільшено перелік військовослужбовців, які отримують додаткову винагороду.....	4
Побачив у триплекс червону пляму і зрозумів – протитанкова ракета. За мить – вибух... ..	6
Військові медики вдосконалюють способи транспортування важкопоранених захисників.....	8
Як ветеранам отримати безоплатні ліки.....	10
Запитували – відповідаємо.....	10
Понад 3,5 тисячі військових вже пройшли реабілітацію в центрі відновлення.....	12
Від голоду корови їли одна одну: історія деокупації селища Гусарівка.....	14
Війська РФ у війні з Україною використовують тактику і стратегію Другої світової війни.....	16
120-мм міномет М/41D: зброя, що дає «прикурити» рашистським загарбникам.....	18
Вітчизняний плащ, що робить воїнів невидимими для тепловізорів і дронів.....	19
На озброєння прийнято вітчизняну РЛС вимірювання швидкості польоту снарядів.....	19
«Крим Божий та наш буде»: 375 років тому козаки передбачили, як визволятимуть півострів.....	20
Шлях військового оркестру: 250 польових концертів, 200 тис. км фронтових доріг та 200 тонн західного озброєння, яке розвантажили у перші тижні війни.....	22
30 війн із Заклятим сусідом. Гайдамацькі війни Пилипа Орлика.....	24
«Битва за Харків: 199 днів протистояння».....	26
Мундири в крові. Бату-хан зробив ставку на Москву та був отруєний.....	28
«Лікаря в студію!».....	30
Коли на передовій вирує пожежа.....	32
Кросворд.....	34
На дозвіллі.....	35

Український прапор БУДЕ ВСЮДИ, де він має бути по праву

«Кожен успіх на фронті – це насамперед сила й відвага наших захисників і захисниць. Щоденною боротьбою, своєю міцністю й волею вони доводять, що український прапор буде всюди, де він має бути по праву», – Президент України Володимир Зеленський.

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ ЗБІЛЬШУЄ ПЕРЕЛІК ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ДОДАТКОВУ ВИНАГОРОДУ. СЕРЕД ІНШОГО ЗБІЛЬШЕНІ ВИПЛАТИ ПОРАНЕНИМ, ІНСТРУКТОРАМ НАВЧАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ, СТРОКОВИКАМ ТА КУРСАНТАМ. ПРО ЦЕ ЙДЕТЬСЯ НА САЙТІ ОБОРОННОГО ВІДОМСТВА УКРАЇНИ.

Найближчим часом додаткова винагорода надійде на рахунки наступних категорій військовослужбовців:

100 000 гривень – військовослужбовці ракетних військ, артилерії та протиповітряної оборони, які здійснюють вогневе ураження противника, без умови перебування в районі ведення бойових дій (раніше вони отримували 30 000). **Нараховується з 29-го вересня;**

100 000 гривень – військовослужбовці, які здійснюють розмінування у районах ведення бойових дій (раніше вони отримували 30 000). **Нараховується з 29-го вересня;**

50 000 гривень – військовослужбовці зі складу командування та штабів (зокрема поза районами ведення бойових дій), які здійснюють управління частинами та підрозділами, що ведуть бойові дії (раніше вони отримували 30 000). **Нараховується з 29-го вересня;**

30 000 гривень – військовослужбовцям за виконання бойових завдань з розмінування поза районами ведення бойових дій. **Нараховується з 29-го вересня.**

Поранені військовослужбовці, які перебувають у розпорядженні понад два місяці та за станом здоров'я не мають змоги виконувати обов'язки військової служби за відповідними посадами, отримуватимуть додатково **20 100 гривень. Нараховується з 1-го червня.**

Інструктори навчальних центрів отримуватимуть додатково **від 15 000 до 30 000 гривень. Нараховується з 1-го червня.**

Строковики – **6 000 гривень. Нараховується з 1-го червня.**

Курсанти – **2 350 гривень. Нараховується з 1-го червня.**

Зазначені військовослужбовці отримують відповідні доплати найближчим часом.

Оновлене грошове забезпечення військовослужбовці почнуть отримувати з 29-го вересня.

Виплати бійцям, які воюють на передньому краї, збережені на тому ж рівні – **100 000 гривень.** Це ж стосується військовослужбовців, які отримали поранення (контузії, травми, каліцтво), пов'язане із захистом Батьківщини, та перебувають на стаціонарному лікуванні, а також сімей полонених та зниклих безвісти.

ДОВІДКОВО:

Законодавча база: Наказ Міністерства оборони України № 566 "Про внесення змін до Порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам".

Інші документи, які регламентують виплати військовослужбовцям:

● Закон України від 28 червня 2023 року № 3161-IX "Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань, пов'язаних із проходженням військової служби під час дії воєнного стану".

● Зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 "Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану".

Побачив у триплекс червону пляму і зрозумів – протитанкова ракета. За мить – вибух...

Старший лейтенант Віталій, позивний «Кашей», командир взводу в одному з батальйонів окремої танкової бригади імені Костянтина Пестушка.

На запитання «а чому, власне, «Кашей»?» низиє плечима:

– Та я і сам не знаю, мабуть, чимось схожий.

Про себе розповідає коротко і неохоче – закінчив у Харкові автодорожній інститут, військову кафедру, а з початком широкомасштабної війни став танкістом, командиром взводу.

Перші бої Віталій провів на Херсонщині, коли було завдання не випускати росіян з одного з населених пунктів.

– Від розвідників ми дізнались, що повинна виходити колона. Стали на позицію, чекаємо. Бачу, як спочатку вискочив якийсь танчик, без жодних знаків розрізнення. Ну, ми знали, що

наших там немає, до того ж був наказ – нікого не випускати. Ну, нікого, так нікого. Навідник відкрив вогонь, танчик почав маневрувати, ми його загнали в посадку. П'ятий чи шостий постріл був навздогін, він вже там сховався, але більше тією дорогою ніхто не виходив – росіяни зрозуміли, що їх чекають з усією нашою танкістською гостинністю.

Той день Віталій вважає своїм другим днем народження... Їхній підрозділ висувався невеликою колоною. Танк Віталія йшов майже у її хвості.

– У той день у наш танк влучив ворожий ПТКР (протитанкова керована ракета). Я тоді дійсно побачив, як то кажуть, «око Саурана». Червона пляма, чорна крапка всередині та якийсь вихор позаду. Бачу його в триплекс, навіть подумати нічого не встигаю –

таке враження, що летить прямо в тебе. Заряд був кумулятивний, влучив в гармату перед маскою, пропалив ствол – довжина пробоїни була сантиметрів тридцять і ширина сантиметра два-три. І тут пішли прильоти нам у правий борт. Я кричу механіку-водію старшому сержанту Андрію в ТПП (танковий переговорний пристрій) «Відкат, відкат!», але він не чує. В нас повний конвеєр (автомат заряджання, де розміщуються постріли), всі 22 постріли на місці, навідник встиг лише один постріл зробити, потім гармату заклинило. Танк заглух. Завести його Андрій зумів, але машина вже майже не слухалась. Якимось дивом вивели танк з-під обстрілу, сховалися в посадці. Танк горить, іскри сиплються, в навідника вже спина обпалена, я дав команду покинути машину, бо головне було врятувати людей, – згадує Віталій.

...Навідник танка солдат Олексій вистрибнув з башти. Задихаючись від диму, відмахуючись від полум'я, він оглянув машину, що палала. На щастя, загоряння йшло з МТВ (моторно-трансмісійного відділення), в бойовому відділенні вже було повно диму. Олексій згадує, що тоді жодних думок не було, крім однієї – швидше витягти своїх.

– Перше, що я побачив, що механік-водій старший сержант Андрій ніяк не може люк відкрити. Там, мабуть, шток зігнуло. Я ногами почав відбивати його, відбив і побачив, що механік вилізає з

танка, ще й автомат з собою тягне, а я свій полишив. Ну, думаю, треба повернутися, забрати. Потім бачу – люк командира привалений великою важкою гілкою, Віталій теж не може вибратися. Відтягнув оцю дровеняку, бачу – командир вилізає. Відбігли з «механом» метрів двадцять, впали, чекаємо на командира, а нас криють вже по повній – над нами ворожа «пташка» зудить, а командира все немає... Нарешті з'являється – теж автомат не залишив, – говорить Олексій.

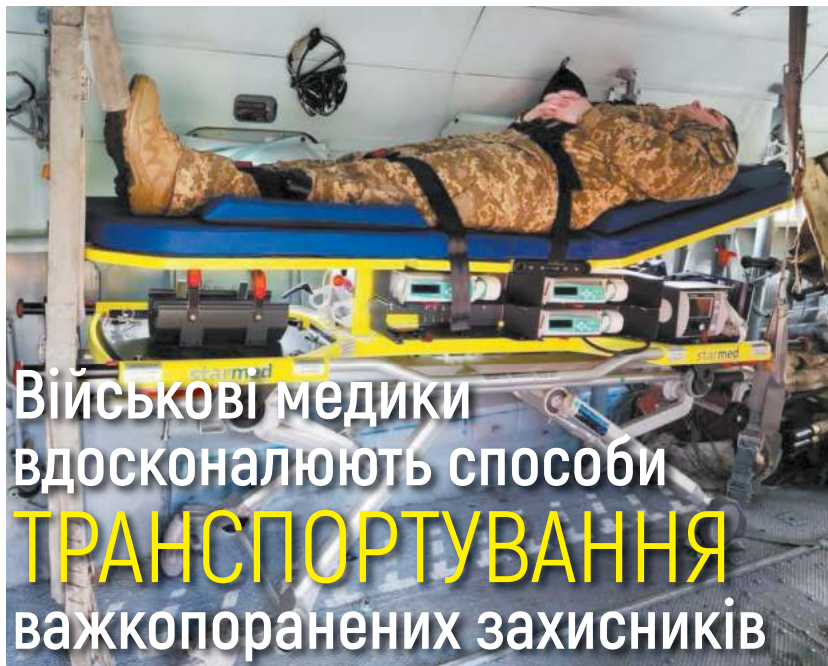
« Я тоді дійсно побачив, як то кажуть, «око Саурана». Червона пляма, чорна крапка всередині та якийсь вихор позаду. Бачу його в триплекс, навіть подумати нічого не встигаю – таке враження, що летить прямо в тебе

Потім кілометрів шість уходили посадкою пішки.

...Старший лейтенант Віталій на питання, що, на його

думку, найважливіше, каже: « Вважаю, що дуже важливо – це злагодженість екіпажу. Колись чув, що механіку не потрібно чути зовнішній зв'язок. Я з цим не згоден – в мене в танку він все чує. І він починає робити те, що йому тільки намагаюся сказати. В бою ці секунди дуже важливі – так, він може почати відкат раніше, ніж я натисну тангенту, і не раз бувало, що ми встигали відійти за секунди до прильотів».

Механік-водій Андрій доповнює: «Так, довіряти один одному – дуже важливо. Одного разу я влетів у глибоку калюжу з брудом, триплекси заліпило багною, нічого не бачу, але командир дуже чітко мені все казав – ліворуч, праворуч, прямо, яку передачу увімкнути. Вийшли, виконали завдання, потім я протер триплекси»...

Військові медики вдосконалюють способи транспортування важкопоранених захисників

Реанімаційний модуль транспортування пацієнтів, які потребують інтенсивної терапії, від компанії **Starmed** являє собою спеціальне ліжко (шасі та ноші), обладнане всім необхідним для підтримання життєдіяльності нестабільних пацієнтів. Це інфузомат, дефібрилятор-монітор, апарат штучної вентиляції легень, балони з кис-

нем та павербанк 220 В, що робить пристрій автономним упродовж 5-6 годин, а також витратні матеріали для забезпечення роботи всієї системи. Окрім того, автономність платформи зростає завдяки можливості підзаряджати акумуляторні батареї від електроживлення санітарного авто, що дає змогу збільшити відстань транспортування.

Модуль призначений для перевезення пацієнтів, які потребують проведення інтенсивної терапії та перебувають у стані медикаментозного сну з можливістю проведення штучної вентиляції легень. Загалом обладнання, необхідне для перевезення нестабільних пацієнтів, дуже громіздке. Проте завдяки ергономічному комплектуванню модуля транспортування відбувається безпечно, швидко та ефективно.

“Модуль за 5-10 хвилин надійно кріпиться в Мі-8 до штатних вузлів фіксації такелажними стропами, які вкладені виробником до комплекту. Тобто він є таким своєрідним вантажем гелікоптера

Командування Медичних сил ЗСУ високо оцінило можливості, які дає використання цього модуля під час транспортування важкопоранених пацієнтів, і вирішило застосовувати його не лише для перевезення пацієнтів автомобілями, а й для аеромедичної евакуації вертольотом

– Ця платформа призначена для транспортування важкохворих від ліжка до ліжка між лікарнями. Наприклад, перевозити, за потреби, поранених і травмованих бійців у критичних станах евакуаційними автомобілями з лікарні в лікарню, з приймального відділення – у стаціонар, із діагностичного – до операційної, транспортувати його в укриття та продовжувати там заходи інтенсивної терапії, – розповів відділення інтенсивної терапії для аеромедичної евакуації підполковник медичної служби Вадим Бабій.

Командування Медичних сил ЗСУ високо оцінило можливості, які дає використання цього модуля під час транспортування важкопоранених пацієнтів, і вирішило застосовувати його не лише для перевезення пацієнтів автомобілями, а й для аеромедичної евакуації вертольотом.

– Модуль за 5-10 хвилин надійно кріпиться в Мі-8 до штатних вузлів фіксації такелажними стропами, які вкладені виробником до комплекту. Тобто він є таким своєрідним вантажем гелікоптера. Це дуже важливий факт, адже будь-яке обладнання, яке має доєднуватись до систем вертольота, повинно пройти випробування та сертифікацію, і лише тоді

його допускають для експлуатації. У випадку з реабілітаційним модулем додаткових досліджень не потрібно, адже він працює повністю автономно. Важливою є лише надійна фіксація, що підтвердив бортовий технік машини під час тренувань, проведених з метою оцінювання можливостей використання модуля для аеромедичної евакуації.

Тренування відбулися успішно та показали, що платформу можна використовувати для транспортування критичних пацієнтів високої категорії залежності від медичного супроводу на вертольотах, де вона може бути встановлена для транспортування лежачих пацієнтів.

Одним із таких пацієнтів став захисник із черепно-мозковою травмою внаслідок вогнепального поранення. Його успішно транспортували вертольотом до нейрохірургічного центру. Також із однієї лікарні до іншої в межах міста був перевезений дуже нестабільний пацієнт із розривом аорти.

Як ветеранам отримати безоплатні ліки

НИНІ ЧИМАЛО УКРАЇНСЬКИХ ВОЇНІВ ПРОХОДЯТЬ ЛІКУВАННЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЮ ПІСЛЯ ПОРАНЕНЬ У ШПИТАЛЯХ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАКЛАДАХ. ТОЖ ВАЖЛИВО СТВОРИТИ НАЛЕЖНІ УМОВИ ДЛЯ ЯКІСНОЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ У СУСПІЛЬСТВО ЗАХИСНИКІВ І ЗАХИСНИЦЬ. ЗОКРЕМА, ЗАБЕЗПЕЧИТИ ОТРИМАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ТА ВЕТЕРАНАМИ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ ТА ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ. ЯКІ Ж Є ШЛЯХИ ОТРИМАННЯ ЛІКІВ БЕЗОПЛАТНО.

Зокрема, для лікування та профілактики хронічних захворювань захисники та захисниці можуть безоплатно або з невеликою доплатою отримати медикаменти за програмою «Доступні ліки». На сьогодні у програмі 515 препаратів при серцево-судинних захворюваннях (зокрема, для профілактики інсультів та

інфарктів), діабету I та II типу, нецукрового діабету, хронічного обструктивного захворювання легень, розладів психіки та поведінки, епілепсії, хвороби Паркінсона, а також знеболювальні для паліативних хворих та імуносупресанти.

Як ветерану отримати лікарські засоби за програмою «Доступні ліки»?

Для цього потрібен електронний рецепт від сімейного або особистого лікаря. Медикаменти можна забрати в аптеках, які мають договір із Національною службою здоров'я та позначені спеціальною наліпкою з логотипом НСЗУ.

Важливо, що централізовані державні закупівлі передбачають закупівлю певних лікарських засобів за державні кошти. Зокрема, це препарати для лікування онкології, серцево-судинних і судинно-мозкових захворювань, туберкульозу, розладів психіки та поведінки й багато інших. Повний перелік ліків можна подивитися за посиланням.

Окрім того, пацієнтам на стаціонарному та амбулаторному лікуванні надаються препарати з Національного переліку основних лікарських засобів. Сюди входять ліки при серцевій недостатності, проти туберкульозу, гепатитів, Паркінсона, гормони та антигормони, інсуліни, протисудомні тощо.

Медзаклади зобов'язані закупувати ці ліки самостійно та покривати ними потреби пацієнтів на 100%. Перевірити наявність ліків можна на сайтах місцевих органів влади та на інформаційних стендах лікарень, де інформація має оновлюватися щотижня. Перевірити, чи входять ліки в Нацперелік, можна за допомогою сервісу «Ліки контроль».

Крім того, існують місцеві програми, які забезпечують місцевих ветеранів та ветеранок безоплатними ліками. Їхня вартість відшкодовується з бюджетів об'єднаних територіальних громад. Найчастіше це препарати для важкохворих та пацієнтів із рідкісними захворюваннями. Щоб отримати медикаменти за цією програмою, варто звернутися до органів місцевого самоврядування.

Важливо – якщо вас змушують купувати ліки, які мають бути в наявності в лікарні, негайно телефонуйте на гарячу лінію НСЗУ: **16-77**.

Чи здійснюється виплата грошової компенсації вартості за неотримане речове майно військовослужбовцям, призваним під час мобілізації?

Вотриманому роз'ясненні від фахівців Тилу Командування Сил логістики Збройних Сил України щодо порядку речового забезпечення військовослужбовців, мобілізованих під час особливого періоду, зазначається таке:

«Згідно з пунктом 17 розділу III Інструкції (Інструкції про організацію речового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України в мирний час та особливий період) мобілізовані військовослужбовці звільняються у запас у тій формі одягу, що була в їх особистому користуванні, при цьому предмети речового майна, які не були видані (незалежно від причини), під час звільнення не видаються. За бажанням вони можуть звільнитися в запас у власному цивільному одязі.

Враховуючи викладене вище, під час звільнення військовослужбовець, призваний за мобілізацією, не має заборгованості за недоотримане речове майно, відповідно грошова компенсація не нараховується».

Нагадаємо, що відповідно до вимог згаданої Інструкції (затвердженої наказом Міністерства оборони України від 29.04.2016 року № 232 «Про речове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України та Державної спеціальної служби транспорту») військовослужбовці ЗС України всіх категорій у разі запровадження правового режиму воєнного стану на всій території держави забезпечується речовим майном згідно з нормою № 1 (Бойовий єдиний комплект) на строки, встановлені для 5-ї категорії військовослужбовців.

До речі, інвентарне майно БСК (визначене відповідними Нормами забезпечення, наприклад, захисні окуляри, маскувальні костюми, тактичні наколінники тощо) дозволяється залишати у власність військовослужбовців після звільнення у запас або відставку в особливий період.

Понад 3,5 тисячі військових вже пройшли реабілітацію в центрі відновлення

УЖЕ ПОНАД РІК НА БАЗІ ОДНОГО З ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ХАРКІВЩИНИ ФУНКЦІОНУЄ РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ. ТУТ УКРАЇНСЬКІ ЗАХИСНИКИ І ЗАХИСНИЦІ, ЯКІ ПРИБУЛИ ІЗ ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ, ПРАЦЮЮТЬ ІЗ ПСИХОЛОГОМ НАД ВІДНОВЛЕННЯМ ВНУТРІШНЬОГО РЕСУРСУ ТА ВІДНОВЛЮЮТЬ ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я.

Модератор проекту медико-психологічного відновлення військовослужбовців полковник Олександр Васильковський розповідає, що ідея створення центру відновлення українських захисників виникла вже в перші місяці великої навали московитів на територію України.

— Ми зустрілися з надзвичайним навантаженням на організми наших бійців — як на фізичному, так і на психічному рівні. Так і з'явилася ідея створення такого проекту, який дозволяє певною мірою відновитися й виконувати завдання за призначенням, — каже він.

Торік у червні відбувся перший заїзд — лікувально-профілактичний заклад відвідали перші 30 бійців. На даний момент упродовж двох тижнів тут можуть відновити здоров'я до 100 військовослужбовців з різних підрозділів

Сил безпеки та оборони України. І якщо раніше проект фінансували різноманітні волонтерські та міжнародні фонди, то тепер реабілітацію українських захисників сплачує Національна служба здоров'я України.

У перші два дні триває обстеження військовослужбовців. Пацієнта оглядають такі вузькі медичні фахівці, як ортопед-травматолог, кардіолог, терапевт та невролог, які роблять додаткові обстеження та призначають курс для подальшої реабілітації. За наявності інших скарг людина вирушає на консультацію до шпиталю.

Особливу увагу спеціалісти приділяють визначенню психоемоційного стану військовослужбовців. За результатами даних психодіагностичних інструментаріїв військові психологи визначають для кожної конкретної людини подальший хід психокорекції та

профілактики — робота в колективі чи індивідуальний прийом.

Ефективним терапевтичним засобом для позбавлення людини психосоматичних розладів, відновлення психологічного комфорту і гарного самопочуття є арома- та біосугестивна терапія, що поєднує прийоми вербального і невербального навіювання в стані легкого трансю, яку фахівці активно практикують в рекреаційному центрі.

Для лікування порушень сну бійців, які дістали контузій чи жили останнім часом у стані постійного стресу, використовується метод під назвою «електросон», який шляхом коротких електроімпульсів впливає на кору головного мозку, що відповідає за сон.

— Дев'яносто відсотків таких пацієнтів відчують покращення вже після 4-5 таких процедур, — зазначає майор Максим Байда, військовий психолог центру. — А курс спелеотерапії позитивно впливає не тільки на функції органів дихання, а й також на нервову та серцево-судинну системи.

Лазеротерапія, фізіотерапевтичний метод лікування, заснований на

застосуванні світлового променя з певними характеристиками, посилює процеси білкового, ліпідного, вуглеводного, енергетичного обміну, прискорює загоєння ран, ослаблює больовий синдром, активізує функції імунних клітин та зменшує запальні реакції пацієнтів.

Над відновленням опорно-рухового апарату після компресійних ударів, які сталися на фронті, військовослужбовці працюють на заняттях з лікувальної фізкультури. У деяких випадках ортопед призначає курс мануальної терапії та масажів.

Ще одним блоком програми реабілітації військовослужбовців у центрі є організація заходів з культурного забезпечення — різ-

номанітні концерти, зокрема й українських зірок, екскурсії тощо, що дають бійцям можливість перепочити тілом і душою, дізнатися щось нове, наповнитися духовно та усвідомити, що під час війни життя не закінчується.

За понад рік програму відновлення в даному рекреаційному центрі пройшли понад 3,5 тисячі українських військовослужбовців.

“ На даний момент упродовж двох тижнів тут можуть відновити здоров'я до 100 військовослужбовців ”

Від голоду корови їли одна одну: історія деокупації селища Гусарівка

...РОСІЙСЬКІ ОКУПАНТИ У СКЛАДІ ДВОХ БАТАЛЬЙОННО-ТАКТИЧНИХ ГРУП ЗА ПІДТРИМКИ СПЕЦПІДРОЗДІЛІВ ЗАЙШЛИ ДО СЕЛИЩА ГУСАРІВКА, ЩО ЗА КІЛЬКА КІЛОМЕТРІВ ВІД БАЛАКЛІЇ, ТОРІК НА ПОЧАТКУ БЕРЕЗНЯ. ТУТ ВОНИ ПРОБУЛИ ТРИ ТИЖНІ, АЛЕ Й ЦЬОГО ЧАСУ ВИСТАЧИЛО, АБИ НАРОБИТИ БІДИ – МІСЦЕВІ ЖИТЕЛІ ПЕРЕЖИЛИ ТОРТУРИ, ВБИВСТВА, А НІ В ЧОМУ НЕВИННІ ТВАРИНИ – СТРАШНИЙ ГОЛОД, СПРАГУ ТА КАНІБАЛІЗМ...

— Окупанти зайшли в село в «романтичному» настрої – ми ваші визволителі, прийшли рятувати вас від «бандерівців». І дуже дивувалися, коли ми ховали від них дітей і дівчат, адже сподівалися, що на них тут чекають... А не дочекавшись від нас хлібу-солі, почали грабувати магазини. Особливо їх цікавив алкоголь – пиячили вони багато... А ще постійно питали, як називається наше «місто» – в їхньому вузькому розумінні вуличне освітлення, асфальтовані дороги та каналізація в приватних будинках можуть бути лише в обласних та районних центрах, – каже керівник місцевого сільськогосподарського підприємства Юрій Вовченко.

Підприємець пригадує, що у більшості загарбників були кнопкові мобільні телефони, а командири малої ланки користувалися картами 1978 року

випуску... І далеко не всі розуміли, де вони знаходяться.

...Зайшовши до населеного пункту, окупанти розмістили всю бойову техніку на території трьох ферм і нафтобази підприємства. Відразу встановили свої правила, зокрема, заборонили розвозити молоко по інших населених пунктах. Але і цю ситуацію Вовченко зміг використати на користь української армії. Він домовився з росіянами роздавати продукти жителям навколишніх селищ та Балаклії. А інформацію про окупантів зміг передати українським військовослужбовцям-холодноряцям, які боронили рубежі неподалік.

— Хлопці вірно зрозуміли натяк. Уже незабаром вони під виглядом цивільних, які прийшли по молоко, заходили на ферми та здійснювали розвідку. Саме ця інформація відіграла велику

роль під час звільнення Гусарівки, – усміхається чоловік.

Через кілька днів окупанти пішли в наступ в напрямку Великої Комишувахи, що розташовується на північ від Гусарівки, але просунутися їм не вдалося – українські підрозділи вчергове показали, чия це земля і хто тут господар.

– Повернулися російські бойовики вже іншими. Їхній «романтизм» злетів, як голови з плечей деяких з них! Вони рвали і метали, готові були відкрити вогонь у першого-ліпшого, вбивати, гвалтувати. Все говорило про те, що вони налякані – коли до селища почали прибувати інші ворожі підрозділи, через відсутність комунікації

вони неодноразово відкривали вогонь по своїх же, – ділиться пан Юрій.

Гусарівка стоїть на роздоріжжі між Первомайським, Лозовою та Барвінковим, тож населений пункт мав для окупантів стратегічне значення. Тому за селище вони «вчепилися» міцно: українські військові три тижні вибивали звідти загарбників. Щойно ворог втік з населеного

пункту під натиском українських підрозділів, люди повернулися на ферму...

– Те, що ми побачили, в страшному сні не наснитися! Навколо лежали вбиті тварини. Було багато пораниених – найтяжчих ми вимушені були добити, аби

“ Вони питали, як називається наше «місто» – в їхньому вузькому розумінні вуличне освітлення, асфальтовані дороги та каналізація в приватних будинках можуть бути лише в обласних та районних центрах

ті не мучилися. У багатьох з корів були обгризені хвости – через голод тварини просто почали їсти одна одну. В самих корівниках нелюди накидали протипіхотних мін під ноги худобі та закрили – аби люди не могли туди заходити. Тварини лякалися будь-якого звуку, наступали на вибухові пристрої та підривалися, калічилися...

Майже пів року Гусарівка знаходилася на лінії вогню. Люди й тварини продовжували гинути через постійні обстріли... Щойно восени 2022 року українські Сили оборони відігнали ворога з більшої частини Харківщини, фермери змогли підрахувати збитки: з 2,7 тис. корів вижило трохи більше ніж 200, з 500 поросят – лише 11. З 5,8 тис. га полів – 3,7 тис. га й досі залишаються замінованими, а отже засадженню не підлягають...

Війська РФ у війні з Україною використовують тактику і стратегію Другої світової війни

ПРО ПЕВНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ВОРОГОМ ТАКТИКИ І СТРАТЕГІЇ ЧАСІВ НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ ТА ІНШИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ РОЗПОВІВ ДОЦЕНТ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ОБОРОНИ УКРАЇНИ РОСТИСЛАВ ПИЛЯВЕЦЬ.

– **Ростиславе Івановичу, за час широкомасштабної агресії вище військово-політичне керівництво російської федерації кілька разів змінювало стратегію та вносило істотні корективи до своїх планів. З чим це пов'язано?**

– За початковим задумом і планом військово-політичного керівництва росії так звана спецоперація мала бути швидкоплинною, тобто російські «стратегі» прагнули досягти намічених результатів у стислі терміни, а саме захопити Київ за 3-4 доби та окупувати більшу частину України за 2-3 тижні.

Отже, в основі задуму та плану його реалізації була стратегія блицкригу (блискавичної війни). Проте вже в перші дні стало зрозуміло, що одним ударом росіяни не змогли досягти поставленої мети. При цьому агресор за-

знав істотних втрат в особовому складі та техніці. Фактично, його наміри зазнали краху.

Відтак загарбники перейшли до іншої стратегії – стратегії розтрощення, яка вимагала накопичення сил і засобів, залучення додаткових контингентів військ, озброєння та військової техніки, створення нових ударних угруповань, їх посилення, переформатування, передислокації. Суттєвих уточнень зазнали стратегічна мета та плани.

Проте стратегія розтрощення (активного наступу, спроб оточень і розгрому угруповань військ. – **ІА**) так само не мала серйозних позитивних результатів, тож її поступово змінили на іншу, а саме на стратегію виснаження. Її характерною рисою є «тактика випаленої землі», яка сама по собі фактично є стратегією, а не тактикою і передбачає

знищення всього корисного, того, що може слугувати життєзабезпеченню або існуванню як військ противника, так і цивільного населення на території, яку може бути зайнято або вже зайнято противником. Зокрема це знищення запасів харчових продуктів та врожаю, забруднення або отруєння джерел питної води, знищення інфраструктури – шляхів і засобів автомобільного й залізничного транспорту, комунікацій та засобів зв'язку, техніки, споруд і служб, промислових підприємств, установ та житлових будівель, іноді навіть цілих міст.

– **Що стосується тактики, то які способи дій, вироблені й апробовані червоною армією в роки Другої світової війни, застосовують російські війська в теперішній війні?**

– У наступі – це масована артпідготовка, авіаційні удари, «вогневий вал», штурмові дії, у тому числі методом «людських хвиль».

Як у наступі, так і в обороні противник, не рахуючись із бойовими втратами, також використовує практику дій «штрафних підрозділів», апробовану в Другій світової війни.

Оборонні дії росіян у сучасній війні теж багато в чому схожі на дії радянських військ у німецько-радянській війні. Це стосується як безпосередньо організації оборони і практики застосування військ, так і відступу, який часто перетворюється на неорганізовану втечу росіян. Масовими в російській

армії стали такі явища, як дезертирство, членушкодження з метою ухилення від бойових дій, боягузтво і втеча з позицій, здача в полон, і як наслідок – жорсткі заходи реагування з боку командування, показові покарання винних і їхніх командирів (від відсторонення до ув'язнення і аж до показової страти. – **АІ**), накази «ні кроку назад» під загрозою ще більш жорстких репресій. Спостерігається і застосування «загороджувальних загонів» на напрямках, де є втеча з позицій – вони стріляють по тих, хто кинув позиції, щоб повернути їх назад, і часто завдають їм поранень чи навіть вбивають їх. Нещодавно на інформаційних ресурсах з'явився відеозапис таких дій. А загалом – рутинна робота з риття окопів, траншей, облаштування оборонних позицій, ВОПів, РОПів, райо-

“ російські «стратегі» прагнули досягти намічених результатів у стислі терміни, а саме захопити Київ за 3-4 доби та окупувати більшу частину України за 2-3 тижні. Отже, в основі задуму та плану його реалізації була стратегія гітлерівського

нів оборони тощо. Йде до того, як це було напередодні Другої світової війни на західних кордонах і після неї на східносибірських і далекосхідних – будівництво укріплених районів з ДОТами і ДЗОТами.

Характерною рисою тактики російських військ є нехтування життям солдатів, тобто воюють росіяни «по-жуківськи» – не уміням, а числом. Створюють чисельну перевагу в особовому складі за рахунок «мобіків», «зеків» тощо, на їхні шалені втрати увага не звертається. Ставлення до них переважно як до гарматного м'яса.

120-мм міномет M/41D: зброя, що дає «прикурити» рашистським загарбникам

У НАКАЗІ МІНІСТРА ОБОРОНИ ПРО ПРИЙНЯТТЯ НА ОЗБРОЄННЯ ЗСУ ЧЕРГОВИХ ЗРАЗКІВ ІНОЗЕМНОЇ ЗБРОЇ ІЗ СЕМИ ЇЇ ЕКЗЕМПЛЯРІВ ТРИ МОДЕЛІ ВІДНОСЯТЬСЯ ДО МІНОМЕТНОЇ ЗБРОЇ. СЕРЕД НИХ І 120-ММ МІНОМЕТ M/41D.

Міномет M/41D, також відомий у відкритій пресі, як 120 Krh/40, був внутрішньою розробкою фінських зброярів і випускався фірмою Tampella (нині Patria Vammias), прийнятий на озброєння у 1940 році. За своєю функціональністю 120-мм міномет M/41D призначений для знищення або придушення живої сили і вогневих засобів противника, розташованих відкрито, в окопах, траншеях або в укриттях польового типу, знищення (подавлення) мінометних батарей, розташованих головним чином на зворотних скатах висот.

Для транспортування міномет розбирається на три частини. Усього було випущено 596 мінометів, з яких 219 продали Швеції (120 Krh/40). До мінометів було випущено

понад 2 млн мін. У боєкомплект входили фугасні, димові, освітлювальні та агітаційні міни.

У другій половині 50-х років минулого століття шведські конструктори з фірми Hotchkiss модернізували цей міномет шляхом впровадження нової базової плити.

Пізніше для Granatkastare m/41 почали використовувати керовані високоточні снаряди m/94, які призначені для ураження бойової техніки, зокрема танків, на відстань до 7 км. Снаряди програмуються з цільового комп'ютера і коли боєприпас досягає зони ураження, за допомогою інфрачервоного шукача впізнає ціль і коригує відхилення.

Вітчизняний плащ, що робить воїнів невидимими для тепловізорів і дронів

Вітчизняні розробники презентували плащ, що робить воїнів невидимими для російських тепловізорів і дронів з тепловізійними камерами. Плащ блокує випромінювання тепла та робить бійців непомітними для ворога. Наприклад, наших снайперів або груп ССО, які виконують бойові завдання.

Розробка компактна та легка – вага до 2,5 кг. Має високу захищеність від дощу та мокрого снігу. Також плащ не горить і захищає від високих температур.

Плащ-невидимка – це ще одна з розробок, яка допоможе рятувати життя наших захисників на фронті.

На озброєння прийнято вітчизняну РЛС вимірювання швидкості польоту снарядів

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ ДОПУСТИЛО ДО ЕКСПЛУАТАЦІЇ У ВІЙСЬКАХ ПЕРШУ ВІТЧИЗНЯНУ РАДІОЛОКАЦІЙНУ СТАНЦІЮ ВИМІРЮВАННЯ ШВИДКОСТІ ПОЛЬОТУ СНАРЯДА 112L4.

До цього українські артилеристи користувались або застарілими радянськими АБС-1, або данськими системами Weibel. Тепер гармаші матимуть у розпорядженні вітчизняний пристрій, який, за виключенням елементної бази, компонується вітчизняними комплектуючими. До того ж математичний апарат та програмне забезпечення є повністю українською розробкою. Зазначена РЛС підвищить точність роботи української артилерії, а відтак зменшить витрати боєприпасів. Виріб призначено для вимірювання початкової швидкості балістичних об'єктів (снарядів та куль) різного калібру. Вимірювач може бути розміщений двома способами – як на тринозі, так і на САУ – та може бути інтегрований в системи артилерійського вогню.

ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ:

Калібр балістичних об'єктів, що виявляються: від 4,5 мм.
Діапазон вимірюваних швидкостей: 50-2000 м/с.

«Крим Божий та наш буде»:

375 років тому козаки передбачили, як визвोलитимуть півострів

Кримський півострів справляє враження неприступної фортеці. Зусібіч оточений морем, він сполучається з материком лише у трьох місцях: Перекопським перешийком – неширокою смугою суходолу, яка у найвужчому місці сягає близько 7 км, мостом в районі Чонгара та довжелезною (115 км) й вузькою (від 270 м до 7,5 км) Арабатською Стрілкою – піщаною косою на схід від Криму, яка відділяє Сиваш від Азовського моря.

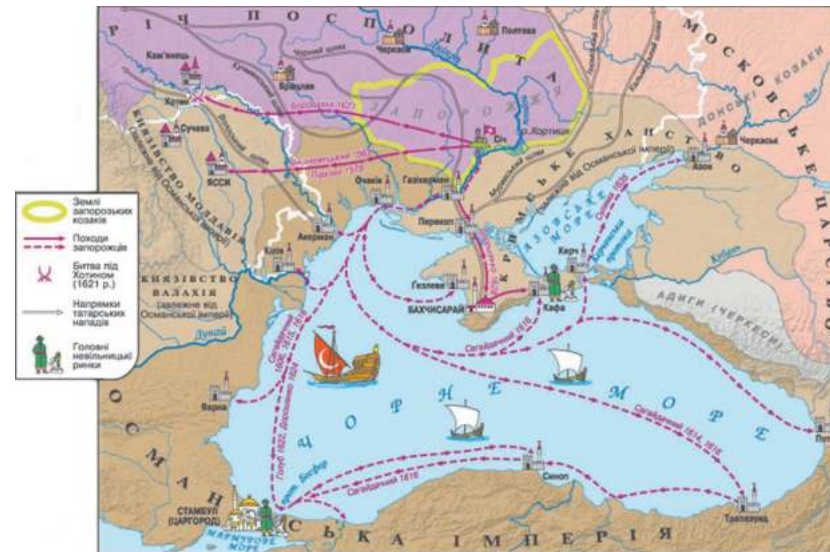
Утім, враження кримської неприступності є абсолютно хибним – за останні близько 250 років модерної історії півостровом заволодівали всі, хто ставив собі таке завдання, мав достатні ресурси та був достатньо вправним і наполегливим. Українські ж козаки вперше достеменно переконалися в цьому ще 375 років тому, коли

у травні – на початку червня 1628 року прийшли на допомогу кримському хану Мехмеду III Гераяу і його брату калзі Шагіну Гераяу. Розгромивши їхнього ворога – ватажка Буджацької орди бейа Кан-Темира – запорожці зробили неочікуване відкриття щодо вразливості півострова та слабкості його захисників.

Спостереження козаків щодо Криму зафіксували у своїх донесеннях Степан Тарбеев та Іван Басов – двоє московських посланців, які саме під ту пору перебували на півострові. Запорожці, за словами дипломатів, були вражені тим, що Крим насправді «гірший за село», бо у ньому немає жодних фортець, «кримські люди» воювати не вміють, а потрапити на півострів можна непоміченими як суходолом, так і морем.

Ці давні спостереження запорожців не втратили свого значення до сьогодні – за останні два з половиною століття ніхто з тих, кому доводилось обороняти півострів проти мотивованого і цілеспрямованого противника, не зміг його утримати. Особливо показовою була доля Криму під час рево-

люційних подій 1917–1921 років, коли він кілька разів переходив з рук в руки. Та й під час Другої світової війни 1939–1945 років, що вермахт 1941 року, що червона армія 1944 року впевнено заволоділи півостровом, нехай і після важких та виснажливих боїв.

Воєнні кампанії ХХ століття переконливо засвідчили, що Кримський півострів аж ніяк не можна вважати неприступною фортецею. Відносно надійно обороняти його можна лише за двох умов – надійного контролю на достатньо значну глибину над прилеглим суходолом материка та твердого панування на морі. У разі, якщо хоча б одна із цих умов порушується, півострів стає вразливим і з міцної твердині перетворюється на пастку для військ, змушених його захищати.

Зараз російський чорноморський флот уже був змушений покинути північну та західну частину Чорного моря,

що робить півострів вразливим для висадки десанту на західному узбережжі. Одночасно ЗСУ наближаються до Кримського півострова з півночі, і з моменту, коли лінія російської оборони пройде менше, ніж за 40 км до морського узбережжя, Чонгару та Перекопу, долю Криму буде остаточно визначено.

«Ми прийдемо половина морем, а половина кінями на Перекоп сухим шляхом і Крим, прийшовши, візьмемо» – передбачали 375 років тому українські козаки. Вже тоді вони цілком тверезо оцінювали обороноспроможність півострова і наперед знали, що в майбутньому **«Крим Божий та наш буде»**.

Шлях військового оркестру:

250 польових концертів, 200 тис. км фронтних доріг та 200 тонн західного озброєння, яке розвантажили у перші тижні війни

ВІЙСЬКОВИЙ ДИРИГЕНТ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ГАРНІЗОНУ, НАЧАЛЬНИК ВІЙСЬКОВОГО ОРКЕСТРУ ОПЕРАТИВНОГО КОМАНДУВАННЯ «СХІД» ПІДПОЛКОВНИК ОЛЕКСАНДР ЖАРІЙ, РОЗПОВІДАЮЧИ ПРО ЗДОБУТКИ СВОГО МУЗИЧНОГО КОЛЕКТИВУ З ПОЧАТКУ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ, ОПЕРУЄ КАТЕГОРІЯМИ ВИМІРУ В СОТНЯХ І СОТНЯХ ТИСЯЧ...

– Що робили військові музиканти, коли «почалося»?

– З початком широкомасштабного вторгнення, як і всі, ми забезпечували охорону й оборону території оперативного командування та нашого військового містечка. За пару тижнів по тому ми почали частенько їздити в аеропорт, і 12-15 артистів ночами і днями, а було й по декілька разів за ніч, виїжджали на розвантаження ге-

лікоптерів та літаків. Тобто вся допомога наших західних партнерів: «Стінгери», «Джавеліни», міномети, артилерійські снаряди – все найнеобхідніше на той час, ми перевантажували у вантажівки і воно прямувало на фронт, або до військових частин. Це було важкувато, бо силами військових музикантів за три тижні було вивантажено з літаків і вертольотів та завантажено до автотранспорту понад 200 тонн зброї та боєприпасів.

– Яким був творчий шлях і що зустріли на ньому?

– Під кінець березня ми сформували концертно-польову групу «Назустріч сонцю», якою почали їздити давати

концерти хлопцям – спочатку в польових таборах, потім ближче до передової. Наприклад, наші перші фронтні концерти були у місті Барвінкове та на його околицях, де на той час відбувалися бойові зіткнення. Бувало таке, що ми даємо концерт, а поряд починає сильно бахкати – хлопці нам кажуть не переживати, бо то наші «виходи». А потім траплялися і ворожі «приходи».

У липні був випадок, коли нас обстріляли з боку Белгорода на трасі. Ми їхали зі Золочева і прямо перед нами на дорогу почали падати незрозумілі предмети з неба, але ми благополучно на «Мерседес Віто» втекли звідти. На адресі наші водії забувся, що в нього є п'ята передача і на четвертій мчав звідти зі швидкістю 160 кілометрів на годину.

Наша со- лістка Юля, тро- хи воювала, тому знала, що таке обстріл, а ми дещо злякалися.

“*Нашими силами за три тижні було вивантажено з літаків і вертольотів та завантажено до автотранспорту понад 200 тонн зброї та боєприпасів*”

Вона дуже сміялася – така захисна реакція психіки, потім, відіхавши якомога далі звідти, захотіла їсти. А ми ж до самого дому вже геть нічого не хотіли.

Згодом були ще декілька екстремальних випадків, але то вже така справа... А загалом, з кожним виїздом, з кожним концертом ми розуміли, що ця наша робота – вона потрібна.

– Скільки таких концертів ви провели і скільки кілометрів подолали?

– Зараз не скажу точно, але пару місяців тому рахували – було 220, зараз напевно вже близько 250. У кілометрах дуже багато – напевно вже близько двохсот тисяч за ці півтора року. У нас

все фіксується, потім підрахуємо точно.

Наші виступи ми записуємо, деякі викладаємо на наших інтернет-ресурсах з часовим зазором у рік, аби не показати зайвого. Є багато чого показати, але не хочеться підставити наших воїнів.

– Над чим зараз працюєте?

– Зараз постійно в роботі. Одночасно з тими всіма виїздами, наш оркестр забезпечує всі офіційні заходи у місті, області, військових частинах оперативного командування. Частиною нашої роботи є також забезпечення військового ритуалу поховання загиблих військовослужбовців. Ми до цього ставимося з великою відповідальністю, оскільки розуміємо, що наших воїнів потрібно проводити з усіма почестями, гідно – так, як це і має бути.

Разом з усією цією роботою ще намагаємось писати нове. Бачимо, як медіапростір

швидко наповнюється сучасною українською культурою, зокрема й музичною – на жаль, там є чимало низькоякісного продукту. Тому продукуємо своє, оскільки бачимо в цьому свою місію і маємо результат – це близько десяти нових авторських та співавторських творів.

Напрацьовуємо програму спільно з іншими виконавцями, зокрема із Сергієм Жаданом, Сергієм Василюком, дніпровськими рокерами Денисом Хейфецом та Сергієм Мазуром, гуртом «Бакенбарди» та іншими.

30 ВІЙН

ІЗ ЗАКЛЯТИМ СУСІДОМ

Гайдамацькі війни Пилипа Орлика

Після підписання мирної угоди між поляками й османами в листопаді 1714 року керівництву Війська Запорозького заборонили вести відкриту збройну боротьбу за землі Правобережної України «від Случі до Дніпра», окуповані Річчю Посполитою. Тому козацька держава на чолі з Костем Гордієнком, центр якої тепер був у Олешківській Січі, обрала тактику партизанської війни.

Гайдамацькі загони – диверсійно-розвідувальні групи запорожців на всіх просторах українських воєводств Речі Посполитої стали щоденним явищем. А через 10 років повстання охопили майже всю територію окупованих

російською імперією Гетьманщини та Слобожанщини.

Диверсанти на теренах від Перемишля до Путивля нападали на купців, посадових осіб польської й російської адміністрацій, невеликі озброєні загони противника, грабували склади, знищували економію, підриваючи таким способом економіку держав-окупантів.

Гайдамаки стали уособленням правди й справедливості, лицарської честі та військової доблесті, захисниками знедолених і безкомпромісними борцями за рідну землю.

Наприкінці березня 1734 року частина жителів Олешківської і Кам'янської Січі утворили Нову Січ на території, яку

Навіть після захоплення московитами лідерів повстання Максима Залізняка, Івана Гонти, Микити Швачки та Семена Неживого бойові дії тривали ще майже два роки

вали економію, підриваючи таким способом економіку держав-окупантів.

Гайдамаки стали

Пилип Орлик

Гетьман і князь України у 1710–1742 роках

- Походив із чеського баронського роду гербу «Новина»
- Був одружений з Ганною Герцик. У шлюбі народилося 3 сини та 5 доньок
- Навчався в єзуїтському колегіумі у Вільні, а також у Києво-Могилянській колегії
- Генеральний писар Війська Запорозького, 5 квітня 1710 року був обраний гетьманом України
- У 1711–1712 та 1734–1738 роках намагався збройною боротьбою повернути собі владу в Україні
- Автор першої української Конституції
- Мав талант ораторства й поезії, цікавився філософією і літературою, знав багато мов
- Багато років мешкав за кордоном: у Шведській імперії, в Салоніках, Бухаресті, Яссах та інших містах
- До самої смерті відстоював ідею незалежності України, шукав підтримки у європейських держав

контролювала Москва. Новина про перехід Січі під протекторат Росії стала для гетьмана Пилипа Орлика, який повернувся тоді до України, великим ударом. У його війську залишилося трохи більше як 2000 добре озброєних кінних і піших запорожців. Йому нічого не залишалось, як зробити ставку на гайдамаків. Вони стали головною силою визвольної війни, якою керував гетьман. На жаль, цей виступ згас разом із завершенням російсько-турецької війни у 1739 році.

Наступне велике гайдамацьке повстання було пов'язане із відновленням у 1750 році інституту гетьманства на Лівобережжі. Проте, не отримавши бажаного об'єднання під булавою Кирила Розумовського, виступ швидко перетворився на антимосковський і тривав до 1752 року.

1768 року вибухнуло повстання надвірних козаків – Коліївщина, яке стало останньою спробою відновлення козацької держави. Розпочавши визвольний похід з урочища Холодний Яр біля Чигирини, запорожці швидко поширили свою владу на значну частину Правобережжя.

Кульмінацією Коліївщини стало взяття міста Умані – найбільш укріпленої фортеці в південній частині польської України, відновлення державності Війська Запорозького та обрання гетьманом українським Максима Залізняка.

На жаль, Коліївщина була придушена спільно польськими й російськими військами. Але навіть після захоплення московитами лідерів повстання Максима Залізняка, Івана Гонти, Микити Швачки та Семена Неживого бойові дії тривали ще майже два роки.

Приклад відчайдушної боротьби гайдамаків надихав і продовжує надихати нові покоління українців.

З 22 серпня 2018 року 93-тя окрема механізована бригада носить почесне найменування «Холодний Яр» на честь історичної місцевості, що уславилася своїми повстанцями.

БИТВА ЗА ХАРКІВ

ОБОРОНА

НАСТУП

фільм перший

фільм другий

ПРЕМ'ЄРА

199 днів протистояння

ТОНКА ПАЛАЮЧА ЛІНІЯ

ВІДБУЛАСЯ ПРЕМ'ЄРА ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ФІЛЬМУ «БИТВА ЗА ХАРКІВ: 199 ДНІВ ПРОТИСТОЯННЯ». ХОЧА ЦЕ НЕ ПЕРША СТРІЧКА ПРО БОЙОВІ ДІЇ НАВКОЛО ХАРКОВА ПІД ЧАС ШИРОКОМАСШТАБНОГО НАПАДУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ НА УКРАЇНУ, ОДНАК ВОНА ВИРІЗНЯЄТЬСЯ КОМПЛЕКСНИМ ОХОПЛЕННЯМ ПОДІЙ ТА ПРИДІЛЕННЯМ ПРОФЕСІЙНОЇ УВАГИ НАСАМПЕРЕД ДО ВІЙСЬКОВИХ АСПЕКТІВ.

«ОБОРОНА» І «НАСТУП»

Фільм складається з двох частин: «Оборона» і «Наступ». Він витворює комплексний наратив битви за Харків, починаючи від оборони Харкова (24 лютого – 14 травня 2022 року) до Слобожанської наступальної операції (6 вересня – початок жовтня 2022 року).

За всіма параметрами, фільм – міцно скроєний і грамотно концептуально та візуально донесений інформаційний продукт. Режисер фільму Тарас Каченко і автор ідеї Сергій Череватий (який був також сценаристом разом з Іллею Євлашем) вже відомі глядачам за фільмом «Битва за Київ». Вочевидь, команді, що працювала над фільмом, вдалося не лише повторити, але й перевершити успіх попередньої документалки. Значною у цьому є також заслуга спікерів, серед яких командувач Сухопутних військ генерал-полковник Олександр Сирський, начальник Харківської обласної військо-

вої адміністрації Олен Синегубов, міський голова Харкова Ігор Терехов та українські бійці, які захищали місто у березні-квітні і визволяли тимчасово окуповані села та міста Харківської області у квітні-травні та вересні-жовтні 2022 року.

Важливу видається увага до контрнаступальної операції кінця квітня – середини травня 2022 року, значення якої дещо несправедливо притлумлене на тлі звиязного вересневого визволення Харківщини. Натомість саме вона дозволила деблокувати Харків, вибивши ворога з прилеглих до обласного центру населених пунктів на північ та північний схід від міста. Вагомим є також привернення уваги глядача до задуму, планування і підготовки Слобожанської наступальної операції, які розпочались ще від квітня і тривали впродовж усього літа 2022 року. Саме тоді було закладено підґрунтя вересневих перемог Сил оборони України у Харківській області.

ТОНКА ПАЛАЮЧА ЛІНІЯ

Підзаголовок «Тонка палаюча лінія» документального фільму про битву за Харків, створеного Військовим телебаченням України, відсилає глядача до знаменитого вислову «Тонка червона лінія», що народився за Кримської війни 1853–1856 років. Під час Балаклавської битви, 25 жовтня 1854 року, бійці 93-го британського піхотного полку Шотландських горців Сатерленда стримали навальну атаку переважаючих сил російської кавалерії. Кореспондент

Вагомим у фільмі є привернення уваги глядача до задуму, планування і підготовки Слобожанської наступальної операції, які розпочались ще від квітня і тривали впродовж усього літа 2022 року. Саме тоді було закладено підґрунтя вересневих перемог Сил оборони України у Харківській області

93-го полку. Згодом вислів «тонка червона лінія» став усталеним символом стійкості бійців перед переважаючими силами ворога.

Творці фільму відштовхуються від цього загальновідомого образу, оповідаючи про оборону Харкова у лютому – на початку березня 2022 року, коли 92-

го механізована бригада імені отамана Сірка дала бій двадцятитисячному угрупованню противника, утримуючи фронт протяжністю понад 100 км. «Тонка палаюча лінія» захисників України зламала тоді всі надії російських загарбників на бліцкриг, утримавши Харків під ударом переважаючих ворожих сил.

Без жодного перебільшення можна сказати, що про битву за Харків знято вже десятки якісних і цікавих документальних фільмів та замальовок. Серед них і спецвипуск ТСН за 26 квітня 2023 року, і відеозамальовка відеопроєкту «Хашці», і документальний проєкт Дмитра Комарова Рік Харківщина та багато інших. На їхньому тлі як новий документальний фільм

«Битва за Харків: 199 днів протистояння», так і давніший «Битва за Харків: тонка палаюча лінія» вирізняються насамперед фаховим висвітленням саме військових аспектів боїв за місто на цілком доступному для пересічного глядача рівні. Тож якщо ви ще не переглянули їх, це варто зробити за найпершої змоги.

Стоп-кадр з фільму, частина перша «Оборона»

Стоп-кадр з фільму, частина друга «Наступ»

МОНГОЛЬСЬКИЙ ХАН І ПОЛКОВОДЕЦЬ БАТУ, ЗНАНИЙ У РУСЬКИХ ДЖЕРЕЛАХ ЯК БАТИЙ, БУВ ОНУКОМ ЧИНГІЗХАНА, ДРУГИМ ХАНОМ ЗОЛОТОЇ ОРДИ, ЯКОМУ БУЛО ДОРУЧЕНО ЗАВОЮВАТИ ЗЕМЛІ НА ЗАХОДІ, «ДОКИ ДІЙДУТЬ КОПИТА МОНГОЛЬСЬКИХ КОНЕЙ». ПЕРШОЮ, У 1236–1237 РОКАХ, БУЛА ПОГЛИНУТА ОРДОЮ ВОЛЗЬКА БУЛГАРІЯ. ПІСЛЯ ВИНИЩЕННЯ «ВОГНЕМ І МЕЧЕМ» ЗНАЧНОЇ ЧАСТИНИ НАСЕЛЕННЯ, ВОНА БУЛА РОЗДІЛЕНА НА КІЛЬКА КНЯЗІВСТВ, КОЖНЕ З ЯКИХ СТАЛО ВАСАЛОМ ЗОЛОТОЇ ОРДИ. А САМ ХАН БАТИЙ РОЗМІСТИВ У СТОЛИЦІ ПІДКОРЕНОЇ ДЕРЖАВИ СВОЮ СТАВКУ, ЗВІДКИ РОЗПОЧАВ ПІДГОТОВКУ ДО ПОДАЛЬШОЇ ЕКСПАНСІЇ.

Булгарські еліти прийняли нову, принесену зі сходу назву «татари», яку монголи звично використовували для позначення всіх мешканців Улусу Джучі. А хан Бату прийняв іслам – віру володарів Волзької Булгарії ще з X століття.

У 1238 році Батий завоював Рязанське та Владимирське князівства північно-східної Русі. При цьому лише п'ять тамтешніх міст не схотіли підкорятися хану та були зруйновані. Інші приєдналися до Золотої Орди добровільно. Тож не дивно, що значну частину війська, яке в 1239 році підійшло до Переяслава й Чернігова, становили не монголи, а татари, уйгури, киргизи та мешканці

«Залісся» – нащадки тих, хто грабував Київ у 1169 році.

Навесні 1239 року було взято Переяслав, восени того ж року – Чернігів. Окрім центрів князівств, які чинили запеклий опір окупантам, було понівечено землі й міста вздовж Десни та Сейму, зокрема, Путивль і Глухів. Проте кияни, знищивши посольство, яке вимагало здати місто, змусили Батия зупинитися на дніпровому лівобережжі, яке до весни наступного року було сплюндроване щент.

Влітку 1240 року, коли військо Батия перейшло на правий берег Дніпра, було розорене Поросья – уділ залежних від київських князів Чорних Клобуків. 6 грудня,

після тримісячної облоги і тритижневого штурму, монголо-татарське військо захопило Київ. Місто після погрому лежало в руїнах. Було розграбовано Святу Софію і всі монастирі. Ікони, хрести і все узороччя церковне татари вкрали, людей масово вбивали. З 50 тис. киян живими залишилися не більше ніж 2 тисячі.

Незабаром ріки крові потекли в Ладизині, Кам'янці й Володимирі. Галич було взято за три дні. Після цього військо Батия спустошило Польщу, Угорщину, Чехію, Хорватію, Трансільванію, Молдову, частину Сербії та Болгарії. Проте, ослаблені тривалою боротьбою з руськими князівствами, монголи, зазнавши низку поразок у Чехії, Угорщині та Болгарії, 1242 року повернулися до берегів Волги.

Хан Батий після повернення із західного походу був зайнятий міжусобними чварами зі своїм родичем Гуюком. У цій боротьбі він спирався на військо підкорених народів, зокрема, північно-східної Русі. Столиця Батия –

Сарай-Бату, де він жив зі своїми 26-ма дружинами, заснована на початку 1250-х років, була розташована на території сучасної росії – за 120 км на північ від нинішнього міста Астрахань.

Цей етнічний монгол став одним із ідеологів майбутньої московії. По-перше, він змушував усіх своїх підданих смертельно боятися його та коритися своїм забаганкам; по-друге, був надзвичайно жорстоким; по-третє, був дуже хитрим, лукавим і підступним.

Як часто трапляється з тиранами, зрештою Батия отруїли. Ба більше, два його нащадки – Сартак і Улагчі, які мали успадкувати трон, також несподівано померли. Але держава, яку Батий замінив на крові мешканців східної Європи, – Золота Орда набагато років пережила його. Її спадкоємцем вважало себе московське царство, а згодом – російська імперія і сучасна росія.

Хан Батий

- Син хана Джучі, онук Чингізхана, перший серед ординців, хто прийняв мусульманську віру
- Мав 26 дружин
- Його столиця – Сарай-Бату знаходилася на території сучасної росії – за 120 км на північ від нинішнього міста Астрахань
- У 1237 – 1241 роках захопив Русь
- Значну частину його війська становили татари, уйгури, киргизи та уродженці північно-східної Русі, що була захоплена найпершою
- Взяв Київ за три тижні у 1240 році, залишивши місто в руїнах.
- Розграбував святу Софію і всі монастирі. Ікони, хрести і все узороччя церковне татари вкрали, людей масово вбивали. З 50 тис. киян живими залишилися не більше 2 тис. осіб
- Призначив заліського князя Ярослава Всеволодовича найстаршим у Руській землі, передавши йому розорений Київ
- Сина Ярослава Олександра оголосив своїм «названим сином» і згодом призначив одноосібним правителем Русі
- Військо Батия спустошило Польщу, Угорщину, Чехію, Хорватію, Трансільванію, Молдову, частину Сербії та Болгарії
- Зробив «ставку на москву»: спирався на військо північно-східної Русі під час міжусобної боротьби в Орді
- Помер за незрозумілих обставин. Ймовірно, був отруєний. Два його нащадки, які мали успадкувати трон, також несподівано померли

Саме таку фразу видав головний рупор кремля соловйов під час улюбленої програми ординців «вечір з соловйовим», яка щотижня виходить на каналі росія-1. Тоді не витримавши рівня безглуздя і дичини, які лунали з вуст ведучого, втратив свідомість один із запрошених «експертів»: історик-сходознавець карнеєв. Слабак. Схоже його просвітницький рівень – студенти-першокурсники гуманітарного вишу. Науковець прийшов на студію явно психологічно не підготовлений. Він міцно гепнувся на підлогу і заляк, немов мертвий. Кажуть потім прийшов до тьми, але ця фраза надовго стала мемом у соціальних мережах. Люди жваво обговорювали сценарії наступних тем і фразеологізмів соловйова, які можуть привести до таких неприємних наслідків. І дійсно, спостерігаючи, як в угарі українофобії, ненависті до всіх, хто приєднався до антиросійської коаліції, учасники шабашу починають швидко перетворюватися в буйних пацієнтів психушки, так і хочеться крикнути: «Лікаря в студію!». Але, щоб приборкати їх приступ шизофренії, одного лікаря буде недостатньо. Треба викликати бригаду міцних санітарів з гамівними сорочками.

«ЯК НАТО ЗБИРАЛОСЯ НАПАСТИ НА РОСІЮ»

До речі, спостерігаючи за рівнем зомбування москвитів, їхнім ставленням до подій, що відбуваються в Україні та світі, усвідомлюєш: вони теж потребують негайного лікарського втручання. І річ не тільки в тому, що населення недоімперії масовано потрапило під вплив кремлівської пропаганди, або боїться висловлю-

вати свою громадську позицію. У росіян повністю відсутнє наслідково-причинне мислення, спроможність критично підходити до аналізу інформації, яка щодня ллється з екранів телевізорів. Цим вдало користується соловйово-скабеевська зграя. В своїх пропагандистських шоу вони не ставлять запитання, а виключно констатують «факти», які не піддаються оскарженню.

Головна теза, яку вони щодня про- сувають в ефірі, – це розповідь про те, що війну насправді розв'язав захід. «Америка і НАТО хотіли напасти на росію. Але наш героїчний народ зірвав підступні плани буржуїв і встав на захист батьківщини». Все. На цьому аналітична складова цього твердження закінчується. Будь-яких пояснень на кшталт: навіщо цей гембель був потрібен заходу, для чого армія рф захищає свою країну шляхом вторгнення і захоплення території України, які наслідки від агресії чекають саму росію, які перспективи подальшого існування рф у світовому просторі, ніхто з кремлівських глашатаїв не надає.

ПОКАРАННЯ ЗА РОСІЙСКУ МОВУ – ВИКОНАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГІМНУ

У телешоу відпрацьована чітка схема ідеологічної обробки глядачів і всі ролі завчасно визначені. Є «гуру»-соловьов, майже «Бог та істина в останній інстанції». Перед початком програми він промовляє головну тему випуску. Наприклад: «ЗСУ запустили на російську територію мільйон отруєних комарів» або «російська армія знищила 100 тисяч «Хаймарсів», «в Європі почалися голодні бунти», «найманці з Польщі та Голландії проводять гей-паради на передовій» і таке інше. І понеслась. Далі у бій вступають різноманітні експерти: військові, політичні, соціологічні, кухонні й просто божевільні особистості. Вони у цифрах, або в емоційних припущеннях починають,

як то кажуть, гнати біса. Кожен намагається довести аудиторію до стану невротичного стресу або псевдопатріотичного угару. Для цього використовують будь-які засоби, головне, щоб вони шокували ординського обивателя. «Якщо нас захопить НАТО, всіх російських дітей будуть навчати пристаркуваті вчителі-геї з Європи», «чоловіків змусять одружуватися один з одним, інакше не отримаєш іпотеку», «заборонять російську мову в школах і державних установах. За порушення примусового виконання українського гімну». Приблизно такі перспективи вони малюють жителям ерефії. Звісно, почувши про таке, пересічний житель російської глибинки розуміє, що йому не залишили вибору. Треба йти воювати з проклятими геями, інакше потрапиш в цивілізоване європейське рабство.

ЩЕПЛЕННЯ ВІД ІСТОРИЧНИХ УРОКІВ МИНУЛОГО НА МОСКОВИТІВ НЕ ДІЄ

Виникає логічне запитання: як це лікується і що з цим уявленням робити? На жаль, росіяни не здатні навіть згадати про своє зовсім недалеке історичне минуле і зробити відповідні висновки. Прикро, але щоб вправити мізки людям, які прийшли в Україну зі зброєю в руках і намагаються знищити нашу державу, недостатньо нагадувати про уроки минулого. Поки більш ефективним виявився інший урок – урок покарання за скоєні злочини і коротку історичну пам'ять.

«Америка і НАТО хотіли напасти на росію. Але наш героїчний народ зірвав підступні плани буржуїв і встав на захист батьківщини»

Коли на передовій вирає ПОЖЕЖА

НАВІТЬ НЕВЕЛИЧКЕ ЗАГОРЯННЯ В СИЛЬНИЙ ВІТЕР ПОДЕКУДИ МОЖЕ ПЕРЕТВОРИТИСЯ НА УРАГАННУ ШВИДКІСНУ СТИХІЮ.

ВІТЕР У ПОЛІ ДМЕ – ГОТУЙСЯ ДО ГІРШОГО

Обирайте і облаштовуйте позиції з урахуванням можливості створити перед ними протипожежну смугу або й рів.

Командири, починаючи з відділення, повинні завчасно і чітко проінструктувати підлеглих про порядок дій в разі виникнення «направлених» ворожих пожеж, взаємодію та зв'язок між собою.

Штатні засоби пожежогасіння розташовуйте в межах досяжності кожного бійця на позиції.

Спостерігачі мають здіймати тривогу

за наявності навіть невеликих ділянок загоряння поблизу позицій, якщо вітер дме у ваш бік.

Не панікуйте й не тікайте від полум'я, яке швидко до вас наближається. Відійдіть ходами сполучення трохи назад. Дочекайтеся, поки лінія вогню мине передні окопи та укриття, і швидко

поверніться у них прямо крізь цю лінію. Полум'я, як правило, дно окопів не зачіпає. Голову й тулуб при цьому закрийте бажано змоченим одягом або ганчір'ям.

Якщо втекти від пожежі неможливо і сховатись ніде, швидко зніміть під собою хоч на півметра і навколо дерен. Ляжте на землю та накрийтеся мокрим одягом. Дихати слід прямо біля поверхні – повітря тут менш задимлене. Рот і ніс при цьому прикривайте одягом чи шматком тканини.

Коли поблизу є балка або яр, перекачайте проходження лінії пожежі там.

Такі місцини вогонь огортає в останню чергу через їхню вологість та відносно безвітря. Додатково можна випалити й одразу загасити навколо себе ділянку десь у п'ять-шість квадратних метрів. Цю пляму також звільняють від дереву. Повернення на попередні позиції – обов'язкове.

Гасити полум'я невеликих низових

пожеж можна, забиваючи його гілками листяних порід дерев, заливаючи водою, закидаючи вологим ґрунтом й затоптуючи ногами.

Під час гасіння пожежі не відходьте далеко від доріг та низин. І не випускайте з уваги інших учасників гасіння пожежі, підтримуйте з ними зв'язок голосом.

Особливо будьте обережними в місцях горіння торф'яників. Там можуть утворюватися глибокі вирви. Тому пересувайтеся, по можливості, перевіряючи палицею глибину шару, що вигорів.

Виходити з осередку пожежі необхідно в той бік, звідки віє вітер.

Побачивши побратима, на якому горить одяг, зваліть його на землю та швидко накиньте будь-яку ковдру чи покривало, власний кітель і щільно притисніть до його тіла.

Якщо загорівся ваш одяг, падайте на землю і перевертайтеся, щоб збити полум'я, та в жодному разі не біжіть – це ще більше роздмухає вогонь.

КОЛИ ПАЛАЄ В БЛІНДАЖІ

Рятуючи товаришів у палаючому укритті, перш за все потурбуйтеся про власну безпеку. Інакше нікого не врятуєте й загинете самі. Перед тим, як увійти в бліндаж, накрийтеся мокрою ковдрою, будь-яким одягом чи щільною тканиною.

Двері відкривайте обережно, щоб уникнути посилення пожежі від притоку свіжого повітря.

У сильно задимленому приміщенні слід рухатися повзом або пригинаючись. Біля підлоги диму менше. Для захисту від чадного газу дихайте через зволожену тканину.

У першу чергу витягніть з бліндажа непридатних товаришів і боєзапас.

Якщо горить електрообладнання чи проводка, негайно вимкніть рубильник, вимикач, й тільки потім починайте гасити вогонь.

Прокинулись у приміщенні від шумів пожежі та запаху диму, найперше скотіться з ліжка або нар на підлогу й повзіть під хмарою диму до виходу.

Командири повинні завчасно проінструктувати підлеглих про порядок дій в разі виникнення «направлених» ворожих пожеж, взаємодію та зв'язок між собою

КРОСВОРД

1		2		3	4	5		6		7
		8								
9	10			11				12	13	
14								15		
16				17		18		19		
		20	21			22	23			
24	25				26					27
28		29		30		31		32		33
		34				35				
36	37			38	39			40	41	
42								43		
44				45		46		47		
		48								
49				50				51		

За горизонталлю: 1. Перед на-
впаки. 3. Кінцева частина всіх
горизонтальних або похилих
рангоутних дерев. 6. Чин, ранг.
8. Кузня зірок, але не кіно.
9. Одиниця довжини в англій-
ській системі мір (6,069 м).
11. Те саме, що виття. 12. Про-
дукт від бджоли. 14. Нашадок.
15.... Сапієнс (людина розумна).
16. Оборонна споруда для при-
криття артилерійської зброї
та її обслуги. 17. Котяче слово.
19. Компанія з шести квадратів.
20. ....баба. 22. Давньоєгипет-
ська царюха. 24. Прискорювач
хімічної реакції. 28. Вищий ко-
мандний склад армії. 34. Інді-
анське плем'я. 35. Порт у Перу.
36. Чоловік бабки. 38. Гене-

тичний ланцюжок. 40. Вимірю-
ється годинником. 42. Дрібна
монета Ізраїлю, що дорівнюва-
ла 1/100 ізраїльського фунта.
43. У Київській Русі, в укра-
їнських і російських землях
періоду феодальної роздроб-
леності та в Російській цен-
тралізованій державі (до 16 ст.)
– господарський управитель

ВІДПОВІДІ ДО КРОСВОРДА:

За вертикаллю: 1. Ембріон.
2. Працює у Верховній Раді.
3. рашистська телекомпанія.
4. ... Яхневич (українська пись-
менниця, поетеса, авторка пі-
сень). 5. Друг Герди. 6. Дитячий
транспорт. 7. Неповний збір.
10. Вдова Джона Леннона.
13. Австралійський страус.
17. Ріка в Африці. 18. Засіб пе-
ресування на чотирьох колесах
з кінною або воловою тягою
здебільшого для перевезення
вантажів. 21. Сучасний гіпербо-
лоїд. 23. Нижній... (місто в Росії,
адміністративний центр Грні-
чозаводського управлінського
округу Свердловської області).
25. Місто на півночі Латвії, роз-
ташоване на кордоні з Естонією.
26. Найвищий пік Криту. 27. ....Лу-
койсе. 28. Ворожіння. 29. Неповне
чи недостатке випалювання
чого-небудь. 30. І чоловічий, і
середній. 31. Результат, наслідок
підрахунків. 32. Виготовлення
на токарному верстаті з дерева,
металу якого-небудь предмету
округлої форми з дуже добре
вирівняною, вигладженою по-
верхнею. 33. Нестача, відсутність
місця. 37. Ярмо. 39. Сузір'я Півден-
ної півкулі. 41. Селище в Середній
Азії. 45. Алма.... 46. Баба в ступі.

феодала, суддя нижчої катего-
рії і т. ін. 44. Наукова організація
праці. 45. Повість Тургенєва.
47. Літаюча тарілка. 48. Газоз-
варювальний пристрій. 49. У
середньовічній Скандинавії
– знатна людина. 50. Син Авії
– цар Іудейського царства.
51. Індіанський народ, що меш-
кав на території Каліфорнії.

За горизонталлю: 1. Перед на-
впаки. 3. Кінцева частина всіх
горизонтальних або похилих
рангоутних дерев. 6. Чин, ранг.
8. Кузня зірок, але не кіно.
9. Одиниця довжини в англій-
ській системі мір (6,069 м).
11. Те саме, що виття. 12. Про-
дукт від бджоли. 14. Нашадок.
15.... Сапієнс (людина розумна).
16. Оборонна споруда для при-
криття артилерійської зброї
та її обслуги. 17. Котяче слово.
19. Компанія з шести квадратів.
20. ....баба. 22. Давньоєгипет-
ська царюха. 24. Прискорювач
хімічної реакції. 28. Вищий ко-
мандний склад армії. 34. Інді-
анське плем'я. 35. Порт у Перу.
36. Чоловік бабки. 38. Гене-

Приїхали руЗькі до Африки. Залізли в річку, і давай кричати:

– Ета наша река, патаму шта ми руські!

А крокодилу похер було, чим обідати!

Куме! Пам'ятаєте ту подію в Єгипті, коли акула зжерла туриста? Я оце думаю, що якби та акула не напала першою, то той руЗький напад би сам... У неї просто не було вибору!..

- Алло, це ППО росії?

- Так...

- У вас вчора два пропущених...

З поганих новин: рашистів дійсно багато. З ро-
роших: в них так легше влучати.

У кожному правилі є винятки... Математики до-
зволити ділити на нуль будь-яку фразу з кремля.

Якби ви зустріли Джина і загадали б одне ба-
дання, то: бетонон чи смолою?

російська мова – це діалект, який виник у ре-
зультаті спроб монгольської орди вивчити укра-
їнську.

У школі. Вчителька:

– Васильку, де знаходиться росія?

– Мені мама не дозволяє матюкатися!

– В росії дуже багато безглузких речей!

– Наприклад, реклама горілки...

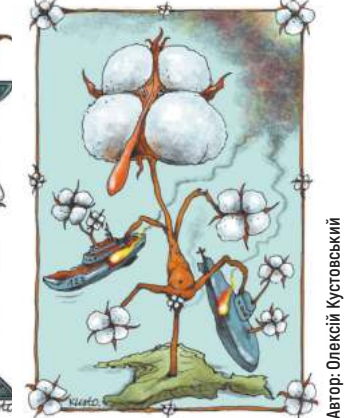

Пришов руЗький до мудреця, і питає:

– Как аткрить глаза українскому народу, што
їх страна акупірована США і катіца в пропасть?

Мудрець помовчав і відповів:

– Як же ви всіх задовбали!

Автор: Олексій Кустовський

